

(ใช้เฉพาะในราชการ ไม่เป็นสิ่งพึงเปิดเผย)

บันทึก

เรื่อง การโอนที่ดินที่ได้รับพระราชทาน

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งมาโดยหนังสือที่ ๕๔๓๙/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอความเห็นในปัญหาต่อไปนี้

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินแก่ผู้ใด มักมีข้อความไว้ในหนังสือพระราชทานว่า “เมื่อจะซื้อขาย จำนอง ให้ ปัน แลกเปลี่ยน ต้องบอกข้าพเจ้าก่อน” ในกรณีเช่นนี้ ถ้าได้มีการโอนที่ดินจากผู้รับพระราชทานไปยังบุคคลที่ ๓ (ไม่ว่าจะโอนไปด้วยเหตุใด รวมทั้งกรณีถูกยึดขายทอดตลาดตามคำสั่งศาลด้วย) แล้ว หากบุคคลที่ ๓ (ผู้รับโอน) ประสงค์จะโอนที่ดินนั้นไปยังบุคคลอื่นต่อไป บุคคลที่ ๓ นั้นจำเป็นต้องผูกพันตามข้อความในหนังสือพระราชทานที่กล่าวนั้นหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายกองที่ ๑) เห็นว่า ข้อความในหนังสือพระราชทานที่กล่าวนั้น ตามกฎหมายหาใช่เป็นเงื่อนไขหรือภาระติดพันไม่ หากเป็นเพียงข้อจำกัดที่กำหนดขึ้นไว้เพื่อให้มีการกราบบังคมทูลผู้พระราชทานซึ่งมีพระราชกฤษฎีกาที่จะทรงทราบ ว่าที่ดินที่ได้พระราชทานไปแล้วนั้นจะเป็นอย่างไรต่อไปเท่านั้น ถ้าผู้รับพระราชทานไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดนั้น ผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร ก็หาได้กล่าวไว้ไม่ อันที่จริง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอาจจะได้ทรงตั้งพระราชหฤทัยไว้ว่า ถ้าผู้รับพระราชทานไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดนั้นแล้ว ก็จะต้องทรงถอนการพระราชทานเสีย ซึ่งพระองค์อาจจะทำได้โดยอาศัยพระราชอำนาจของพระองค์ในอันที่จะมีพระบรมราชโองการให้มีผลเป็นกฎหมายได้เท่านั้น

เหตุผลอันสำคัญยิ่งกว่าที่กล่าวมาแล้ว ก็คือ ข้อความในหนังสือพระราชทานที่กล่าวนั้น ถือไม่ได้ว่าเป็นการก่อตั้งทรัพย์สินอันจะติดไปกับที่ดินและตกทอดไปยังผู้รับโอนต่อไป อันทรัพย์สินนั้นจะก่อตั้งขึ้นได้แต่ด้วยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย หรือโดยพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งมีผลเป็นกฎหมาย แต่การก่อตั้งทรัพย์สินขึ้นตามนัยที่ว่านี้ จะต้องมีความปรากฏโดยชัดแจ้ง

อีกประการหนึ่ง ข้อความในหนังสือพระราชทานที่ว่า “ต้องบอกข้าพเจ้า” นั้น แสดงให้เห็นชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้พระราชทานมีพระราชประสงค์ที่จะให้กราบบังคมทูลพระองค์โดยเฉพาะเท่านั้น การกราบบังคมทูลหาจำเป็นต้องกระทำตลอดไปถึงผู้สืบราช

สันตติวงศ์ของพระองค์ด้วยไม่ เพราะฉะนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว
จึงเป็นอันพ้นวิสัย ตลอดจนตัวผู้รับพระราชทานเอง ที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อความในหนังสือ
พระราชทานนั้นได้

(นายเดือน บุนนาค)
เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา
สิงหาคม ๒๔๘๖